

Una estratègia d'atenció a la diversitat: l'aula flexible

Benet del Rincón Igea
Joaquim Salvador Oliver
Glòria Valls Giralt

IES Escola Industrial de Sabadell. Sabadell (Barcelona). Spain

Resum

Els autors de l'article, components de l'Equip d'Atenció a la Diversitat (EAD) de l'IES de l'Escola Industrial de Sabadell, presenten estratègies d'atenció a la diversitat emprades dins aquest centre durant el curs 1995-1996. S'emfatitza especialment l'aula flexible, com a espai educatiu integrador, obert i interdisciplinari que contribueix a adequar l'oferta formativa del centre a un grup d'alumnes amb problemes greus d'aprenentatge dins de les condicions que ofereix l'aula ordinària.

Paraules clau: diversitat, formació professional, ESO, dificultats d'aprenentatge, necessitats educatives especials.

Resumen

Los autores del artículo, componentes del Equip d'Atenció a la Diversitat (EAD) del IES de la Escola Industrial de Sabadell, presentan estrategias de atención a la diversidad utilizadas dentro de este centro durante el curso 1995-1996. Se da especial atención al aula flexible, como un espacio educativo integrador, abierto e interdisciplinario que contribuye a adecuar la oferta formativa del centro a un grupo de alumnos con problemas graves de aprendizaje dentro de las condiciones que ofrece el aula ordinaria.

Palabras clave: diversidad, formación profesional, ESO, dificultades de aprendizaje, necesidades educativas especiales.

Abstract

The authors of the present article, who are all of them members of the EAD in the IES of the Sabadell's Industrial College, show the different strategies that have been used there during the course 1995-96 with the aim of integrating the diversity existing in its classrooms. Particularly, they give emphasis to the Flexible Classroom, being open, interdisciplinary and promoting integration, as well as it matches the educational profile of the school to the special needs of students with learning problems inside the ordinary classroom.

Key words: diversity, FP, ESO, learning difficulties, special educational needs.

Sumari

- | | |
|---|--|
| 1. L'Equip d'Atenció a la diversitat | 4. Característiques de l'aula flexible |
| 2. Orígens i motivacions de l'aula flexible | 5. Funcionament |
| 3. Informacions prèvies sobre els alumnes | 6. Valoracions |

Amb aquesta comunicació pretenem donar a conèixer una estratègia d'atenció a la diversitat que ha estat experimentada a l'IES Escola Industrial de Sabadell durant el curs 1995-1996.

El centre havia impartit formació professional des de la seva fundació el 1902 i va acollir, en el curs esmentat, 335 alumnes de 1r i 3r d'ESO, la qual cosa ha comportat un replantejament de tota la resposta educativa de l'institut i, especialment, la que es relaciona amb l'alumnat amb més dificultats per aprendre.

1. L'Equip d'Atenció a la Diversitat

A principi de curs es va configurar l'Equip d'Atenció a la Diversitat (EAD), que havia d'atendre, durant alguns espais de l'horari, els alumnes amb necessitats educatives més específiques: problemes d'adaptació, manca de motivació i adaptacions curriculars individuals. L'EAD, que estava format pels autors d'aquesta comunicació (un psicopedagog, un professor tècnic de formació professional i una professora de pedagogia terapèutica), duria a terme diverses actuacions:

- Suports a l'aula ordinària en crèdits comuns i crèdits variables: matemàtiques i informàtica.
- Suport en les adaptacions curriculars d'algunes àrees: ciències socials i ciències experimentals.
- Realització de crèdits variables: «Aprendre a aprendre».

Però va tenir una significació especial el disseny, la posada en marxa i el funcionament del que vam anomenar l'*aula flexible*. Ben aviat ens va semblar que aquesta proposta educativa tindria moltes possibilitats dins l'àmbit per al qual havia estat creada.

2. Orígens i motivacions de l'aula flexible

Cal buscar la gènesi d'aquesta realització, d'una banda, en la necessitat de trobar un entorn educatiu adient a les necessitats d'un alumnat que presentava greus problemes d'aprenentatge associats a trastorns de personalitat i a un rebuig per tot allò que tenia relació amb l'activitat acadèmica de l'aula ordinària. D'una altra, en els resultats insatisfactoris de les intervencions individuals i grupals dutes a terme pels components de l'EAD en diferents espais con-

vincionals. En el disseny previ vàrem considerar que era prioritari organitzar un espai amb propostes variades perquè els alumnes poguessin optar i distribuir-se entre elles, aconseguir un funcionament durant intervals tan amplis com poguéssim de l'horari i que tot això tingués un referent únic en l'espai.

3. Informacions prèvies sobre els alumnes

Abans que es produís la incorporació dels alumnes d'ESO, el professorat del centre ja comptava amb informacions individualitzades sobre els alumnes gràcies als informes tutorials i a la reunió de tutors de primària amb els tutors de l'institut a l'equip sectorial. A més a més, es va realitzar una entrevista «d'acollida» de cada tutor de seguiment de l'institut amb els deu alumnes que li correspondrien per tal de tenir un primer contacte i de perfilar algunes informacions.

Amb el curs en marxa, calia coordinar les accions de l'EAD i dels equips docents per tal d'oferir plegats una sola proposta educativa ben integrada. El professorat aportava a la reunió setmanal d'equips docents les observacions directes realitzades sobre l'alumnat. En cada un dels equips docents hi havia un component de l'EAD per recollir informació sobre els alumnes amb dificultats importants d'aprenentatge i fer-ne una valoració posterior. Aquesta valoració, que sempre es realitzava de forma col·legiada (EAD i sovint la professional de l'EAP), es contrastava novament amb tot l'equip docent i es definia el tipus d'ajut que necessitaria l'alumne o l'alumna en estudi, els espais on l'hauria de rebre i una temporització aproximada.

Per determinar la seva incorporació a l'aula flexible seguíem, habitualment, els criteris següents:

- Si el noi o la noia havia estat atès a l'aula d'educació especial a primària.
- Si les dificultats que presentava en el seguiment del currículum eren tan importants que quedava completament marginat a l'aula ordinària.
- Si presentava greus problemes de convivència a l'aula ordinària.

En qualsevol cas, era important que la solució adoptada suposés un benefici per a l'alumne en concret i, en aquest sentit, la incorporació a l'aula flexible en cada cas tenia matisos diferents: objectius prioritaris, intervals d'estada, etc.

4. Característiques de l'aula flexible

El disseny i l'experimentació de l'aula flexible ens va dur progressivament a la definició d'un espai educatiu obert, que oferia als alumnes diverses possibilitats de treball curricular, les quals les escollien segons criteris prèviament consensuats. L'organització i el funcionament d'aquest espai educatiu es definia, doncs, segons les característiques següents:

- Interdisciplinària: els alumnes aprenien a partir de diferents propostes globals que posaven en relació els continguts més funcionals de les àrees: la

construcció d'una làmpada, per exemple, implicava fer mesures i càlculs, escriure les normes d'utilització d'eines i màquines, treballar el circuit elèctric, etc.

- Flexible: un cop a l'aula flexible, els alumnes es distribuïen segons el seu horari i pla de treball en les diferents zones o subespais educatius: planificació i suport, fusteria, electricitat, informàtica i moda.
- Oberta: l'elecció lliure de les diferents propostes i la incorporació a alguna d'elles permetia l'entrada o la sortida d'alumnes en funció de la franja horària del seu grup de procedència, sense destorbar el ritme dels companys.
- Integradora: s'intentava crear un ambient acollidor que afavoria l'autoconcepte, l'equilibri personal i el diàleg com a punt de partida per a un treball en les distintes àrees que propiciava l'autonomia, el respecte i la col·laboració en un entorn de confiança i harmonia.

5. Funcionament

Es va procurar que els espais d'assistència a l'aula flexible coincidissin, en la major part de l'alumnat, amb els horaris en què el seu grup de tutoria realitzava els crèdits comuns de les assignatures instrumentals.

Quan un noi o una noia arribava a l'aula flexible, anotava en un full les activitats que realitzaria durant l'espai o els espais de temps que hi romandria. La proposta de l'alumne era revisada per un dels components de l'EAD, que introduïa, si ho creia convenient, algun suggeriment. Tanmateix, l'esquema inicial sovint havia de modificar-se sobre la marxa per diferents motius: canvi d'activitat abans del previst, coincidència d'excessiu nombre d'alumnes en una activitat, etc. Les propostes del taller de fusta i el suport informàtic eren els nuclis motivadors al voltant dels quals giraven altres exercicis de matemàtiques i de llenguatge. En el subespai de planificació i suport es programava la feina en general i es realitzaven exercicis de matemàtiques, llengües, ciències socials i ciències experimentals de forma simultània al funcionament dels altres subespais.

6. Valoracions

- a) En aquesta realització ha estat important la sensibilitat i el suport dels equips docents i de l'equip directiu del centre, que ens ha proporcionat espais, recursos materials i suport institucional.
- b) Hem constatat la importància del treball en equip del professorat i de la coordinació dels diferents elements que intervenen en l'atenció als alumnes: equips docents, departaments, EAD i altres professionals (EAP, logope-da, etc.).
- c) L'horari mixt distribuït entre l'aula flexible, crèdits variables, adequacions curriculars en les àrees de matemàtiques, tecnologia, ciències socials i de ciències experimentals, suports dins l'aula ordinària i algunes hores amb el

grup ordinari, ens ha semblat una oferta educativa equilibrada per atendre la variada gamma d'alumnes amb més dificultats per aprendre.

- d) Valorem com a molt positiva la composició de l'Equip d'Atenció a la Diversitat: els diferents perfils professionals han estat complementaris per respondre amb qualitat a les necessitats confluents en un projecte d'aquesta mena: diagnòstiques, metodològiques, organitzatives, docents, avaluatives, etc., en el marc d'allò que la reflexió i la pràctica actuals entenen per educar en la diversitat.